מתני' נדרי שגגות וכו'. תרי גווני קתני חדא דנשבעת נדרו היה שוגג כגון קונם אם אכלתי אם שתיתי וכו' וקתני נמי שהיה שוגג בשעה שהנדר רחוי לחול ואע"פ שנשבעה שיצא מפיו לא היה שוגג וכדקתני שתי אוכל ושתי שותה כלומר דאמר קונם ככר זה עלי אם אני אוכל ואם אני שותה היום ושכח ואכל ושתה [6] דכיון דנדרא בתחילה קמייתא חייל וההיא שעתא הוה ליה שוגג כלומר שלא זכר שיהא תלוי בשותה אכילה שום נדר לא חייל נדרא כלל: **וב"ה אומרים אלו ואלו מותרין.** משום דנדר שהותר מקצתו הותר כולו כדאיתא בגמ'. ומותרין אפי' בלא שאלה קאמר כדאמרן [7] בריש פרקין דכולהו ארבעה נדרים אין צריכין שאלה לחכם. וטעמא דמילתא משום דכיון שאילו היה יודע שאניו או אחיו היו עמהן היה מוציאן מן הכלל ב"ז מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אניו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוין ובטל מעצמו ומש"ה בקונם אשתי נהנית לי בעינן שיאמר בפירוש שגגה את כיסי דאי לא אע"פ שהיה דעתו בשביל כך מ"מ כיון שהדיר את אשתו נתכוין ליכא טעות בעיקר הנדר אבל כאן שלא נתכוין להדיר את זה מעולם הרי הנדר בטל מאליו: **גמ' כשם שנדרי שגגות מותרות כך שבועות שגגות מותרות.** וה"ה דשבועות זרוזין שרי והכי איתא בירושלמי) תני כשם שנדרי זרוזין מותרין כך שבועות זרוזין מותרין: **היכי דמי שבועות שגגות כגון רב כהנא ורב אסי.** לאו למימרא דלא משכחינן שבועות שגגות אלא בכה"ג דמשכחינן להו דומיא דמתני' אלא לרבותא נקט ליה וכאילו אמר עד היכן שבועות שגגות וכדאמרי' בעלמא (קדושין כח.) עד היכן גלגול שבועה. והוי רבותא דאע"ג דרב כהנא ורב אסי כל חד וחד אמר ליה לחבריה דטעי ולא הבין מאמר רב סד"א דכיון דלא חש ליה ואשתבע לאו שגגה היא ואי מלה בה איסור פירות יהו אסורין קמ"ל: **תנן הכם פותחים בשבתות וי"ט וכו'.** מתני' לא לקמן בפ' פותחין (סו.). והא מתני' לא דמיא ממש למתני' דפרקין דאילו במתני' דהכא הנדר בטל מאליו ואילו במתניתין דפותחין נדרא חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבתות וי"ט ובהיינו טעמא משום דבמתניתין איכא טעות בעיקר הנדר שלא נתכוון לאניו מעולם ואילו במתני' בפרק פותחין ליכא למימר הכי שמי שאסר על עצמו בשר ויין שנה אחת יודע הוא שיעברו עליו שבתות וימים טובים הלכך כיון דליכא טעות בעיקר הנדר נדרא חייל אלא שפותחין לו בכבוד שבת ויום טוב בשביל שהותר מקצתו הותר כולו תליא בהו פלוגתייהו דרבנן ור' עקיבא: **אומר רבה הכל מודים באומר וכו' הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר** דבנדר שהותר מקצתו הותר כולו תליא בהו פלוגתייהו דרבנן ור' עקיבא: **אומר רבה הכל מודים באומר וכו' הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא הרי הן עליכם קרבן ומנצאו.** משום דלא גוונא נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שכיון שנשבעה הנדר אמר כולכם אסורין ועכשיו ג"כ מעמיד דבריו הראשונים לגבי האחרים בגופו הלשון ממש שאמר בתחילה אעפ"י שמוציא אניו מן הכלל אפילו הכי אין זה נדר שהותר מקצתו לפי שאניו לא נכנס מעולם במשמעות הנדר ולגבי האחרים הרי הוא אומר כולכם [ס"י שאמר] בתחלה: **לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין**

מתני' [6] א נדרי שגגות אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה [1] שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה אמר [2] קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני [3] ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה ראה אותן אוכלין תאנים ואמר הרי [4] עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים בש"א הן מותרים ומה שעמהם אסורים ובה"א [5] אלו ואלו מותרין: **גמ'** [7] ב תנא [8] כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות היכי דמי שבועות שגגות [9] כגון רב כהנא ורב אסי הדין אמר שבועתא דהכי אמר רב כהנא ורב אסי הדין אמר שבועתא דהכי אמר רב דכל חד וחד אדעתא דנפשיה שפיר קמישתבע: ראה אותן אוכלין [10] תנן התם פותחין בשבתות וביו"ט בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים עד שבא רבי עקיבא ולימד [11] ג נדר שהותר מקצתו הותר כולו אמר רבה [12] ד דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר ורבא

מתני' נדרי שגגות. אמר קונם [3] כו': **ונזכר שאכל ושתה.** פטור דלבו אונסו דסבר שבאמת נשבע: **וכן ראה אותם אוכלים שהיה תאנים ואמר הרי הן עליכם קרבן ונמצאו.** אותן האוכלים שהיה אביו או אחיו היינו נמי נדרי שגגות שאילו היה יודע שהיה אביו או אחיו לא היה מדירן: **או שהיה אוכל עמהן.** עם אביו ועם אחיו (ג) אמרים: **כש"א הן מותרין.** אביו ואחיו בלבד ומה שעמהם אסורים דקסבר נדר שהותר מקצתו לא הותר כולו. וב"ה סברי נדר שהותר מקצתו הותר כולו. ע"כ מפי' רבינו גרשום ז"ל [1]: **גמ' תנן הכם.** בפרק ר"א אומר כו': **פותחין בשבתות וימים טובים.** שאם נדר שלא יאכל כל ימות השנה פותחין לו חרטה כך כלוס נדרא על דעת להתענות בשבתות וימים טובים אם [2] יאמר לאו: **בראשונה היו** (ד). ב"ד של ראשונים אומרים אותן הימים שבתות וי"ט מותרין וכו': **הותר כולו.** וכולן מותרין: **אמר רבה הכל מודים כו'.** אמתני' קאי. כלומר שאם ראה אותם אוכלים תאנים וענבים ואמר הרי הן עליכם קרבן [1] (כמו שאמר עליהם על כולכם אסורין) ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא הואיל ומעיקרא כלן אמר כולכם כולן אסורים ואניו ואמו מותרין דלא הוי נדר שהותר מקצתו הותר כולו הואיל ואכתי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם: **לא נחלקו אלא באומר.** תחלה בכלל הרי הם עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא הואיל ומעיקרא כלן אמר כולכם כולן אסורים ואניו ואמו מותרין דלא הוי נדר שהותר מקצתו הותר כולו הואיל ואכתי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם: **לא נחלקו אלא באומר.** תחלה בכלל הרי הם עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר הואיל ולבסוף פרטן פלוני ופלוני קסברי ב"ה דהו"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו וב"ש סברי כל עיקר לא אמר הותר מקצתו הותר כולו [1] [2] (הואיל ואכתי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם):

דכ"ע

נדרי שגגות. קונם כל הפירות שנעולם אם אכלתי ושתיתי היום ומזכר שאכל ושתה פטור שאלמלי היה יודע שאכל לא היה נודר ובע"י פיו ולבו שוין וא"א לעיל (יד:) דקאמר קונם [עיין] בשינה היום אם אישן ישן לאחר יישן היום שמא יישן לאחר ה"ד אי שכח וישן לאחר נדרי שגגות מותרין ובמזיד ליכא למיחש עד שיעבור

תוספות

נדרי שגגות. קונם כל הפירות שנעולם אם אכלתי ושתיתי היום ומזכר שאכל ושתה פטור שאלמלי היה יודע שאכל לא היה נודר ובע"י פיו ולבו שוין וא"א לעיל (יד:) דקאמר קונם [עיין] בשינה היום אם אישן ישן לאחר יישן היום שמא יישן לאחר ה"ד אי שכח וישן לאחר נדרי שגגות מותרין ובמזיד ליכא למיחש עד שיעבור

מוסף רש"י

נדרי שגגות. כיפר, אם אכלתי ואם שתיתי. קונם עלי דבר פלוני אם אכלתי היום והוא סבור שלא אכל ונזכר שאכל, אותו הנדר בטל ומותר באותו דבר (שבועות כח:). **שאני אוכל.** קונם עלי דבר פלוני אם אני אוכל היום ושכח שבועתו ואכל ושתה, מותר באותו דבר (שם) ולא יתכן לפרש קונם שאני אוכל אלא בענין זה, שאלה דבר אחר בחילה זו כדפרישית, דאי מפרשת קונם שאני אוכל קונם עלי אכילה ושכח ואכל ושתה, מאי מותר איכא למימר, דקתני דרבעה נדרים התירו, הרי ככר עבר על נדרי שוגג, ואי מפרשת התירו פטרוהו מן המלקות, פשיטא מי התירה בו והלא שכח היה, וכלל דבר אין מותר לשון פטור (שם).

הגהות הב"ח

(א) במשנה הרי הן עליכם: (ב) רש"י ד"ה נדרי שגגות אמר קונם עלי ככר זו אם אכלתי אם שתיתי הס"ד: (ג) ד"ה לו שהיה וכו' ועם אחיו הס"ד ואח"כ מ"ב ב"ש: (ד) ד"ה פותחין וכו' אם אמר לאו הותר הס"ד: (ה) ד"ה בראשונה היו אומרים ב"ד של ראשונים היו אומרים אותן הימים: (ו) ד"ה אמר רבה וכו' כמי שאמר על כולם כולכם אסורין וכו' הואיל וכללן כמעיקרא דאמר כולכם: (ז) ד"ה לא נחלקו וכו' הותר כולו הס"ד ואח"כ מ"ב ורבא אמר:

גליון הש"ס

מתני' ונודע שלא הכתו. עי' לעיל דף כב ע"ב בהר"ן ד"ה מון מקומם: **גמ' תנא** כשם שנדרי שגגות. עי' קדושין דף יג ע"א תד"ה כשם: **שם** נדר שהותר מקצתו. עי' ירושלמי פ"ה דברכות עלה דמתני' מזכירין גבורות גשמים: **בהה"ן** ד"ה נדרי שגגות כו' דביון הנדרא וכו'. עי' שבועות דף כח ע"א. ולעיל עו ע"ב בר"י ד"ה אכל:

פירוש הרא"ש

מתני' נדרי שגגות **אמר קונם אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל או שתה.** וכשעת הנדר היה סבור בודאי שלא אכל ולא שתה ולא היה בדעתו לנדור כלל ולא היה פיו ולבו שוין הלכך לא הוי נדר: קונם **שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה.** לכשעה שהנדר יש לו לחול דהיינו בשעה שאכל ושתה לא שכח את הנדר ולפי' משבועות דבעינן שיהיה האדם [ס"י בשבועה] בשעה שהשבועה חלה עליו יהא זכור את השבועה: **קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי בו'.** היינו נדרי שגגות דכיון שנודע לו שלא גנבה כיסו נמצא שלא היה נדר: **אילו ואילו מותרין.** דנדר שהותר מקצתו הותר כולו דאינו רוצה שיחול נדרו אלא כעין שנדר אותו וכיון שמקצתו היה שוגג נתבטל כולו: **גמ'** תנן התם. משנה היא לקמן בפ' ר"א (דף סו.): **פותחין בשבתות וב"ט.** כגון אם נדר להתענות שנה ואמרו לו והלא כמה שבתות וי"ט יש בשנה שאין טוב להתענות בהן ואמר לא שמתי אל לבי ולא מזכרתי לשבתות וי"ט ואילו הייתי זוכר לא הייתי נודר להתענות בהן אותן הימים מותרין על ידי התרת חכם ולא דמי להך מתני' דשוגג גמור היה על אניו ולא חל הנדר עליו בכל אבל הכא היה לו לידע שאי אפשר לשנה אלא שבתות וי"ט וחל הנדר עליהם כי נדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות הלכך צריך שאלה: **ושאר כל הימים אסורים.** דלית לה נדר שהותר מקצתו הותר כולו וסברו דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה: שהנדר שהותר מקצתו הותר כו'. דכיון שמצא פתח למקצת הנדר אפילו לא נתבטל בטל כל הנדר: **אבר רבה הכל מודים בו'.** אפלוגתא דב"ש וב"ה דמתני' קאי ומשום דמודיע דהך מתני' מייתי לה הכא ופלוגתא דרבה ורבא שייך נמי להך מתני': **אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא בו'.** אמתני' קאי דאמר הרי הם עליכם קרבן ואסרן עליהם בכלל הכלל כאחד והשתא נמי קאמר הייתי אומר כולכם אסורין ולא אחליף לשון הנדר הלכך לא הוצרא מה הנדר ולא אמרינן היה הותר מקצתו הותר כולו והוא הדין אם רצה אותם מרחוק מלאכלן ולא ידע שאביו ביניכם והראה עליהם ואמר זה ולזה אסורים וחזר ואמר הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר אחרים אסורים כיון שלא אחליף דבריו שהנדר בהשתא הכל בלשון פרט: **הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין.** ומתחלה אסרן עליהם בלשון כולכם דכיון שהאחליף דבריו הוצרא כח הנדר וסברי בית הלל דאמר' הואיל והותר מקצתו הותר כולו והוא הדין נמי אם מתחלה אמר בלשון פרט ובסוף אמר כולכם ובית שמאי דסברי שהכל ענין אחד:

מתני' [6] א נדרי שגגות אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה [1] שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה אמר [2] קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני [3] ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה ראה אותן אוכלין תאנים ואמר הרי [4] עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים בש"א הן מותרים ומה שעמהם אסורים ובה"א [5] אלו ואלו מותרין: **גמ'** [7] ב תנא [8] כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות היכי דמי שבועות שגגות [9] כגון רב כהנא ורב אסי הדין אמר שבועתא דהכי אמר רב כהנא ורב אסי הדין אמר שבועתא דהכי אמר רב דכל חד וחד אדעתא דנפשיה שפיר קמישתבע: ראה אותן אוכלין [10] תנן התם פותחין בשבתות וביו"ט בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרים ושאר כל הימים אסורים עד שבא רבי עקיבא ולימד [11] ג נדר שהותר מקצתו הותר כולו אמר רבה [12] ד דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר ורבא

מתני' נדרי שגגות. אמר קונם [3] כו': **ונזכר שאכל ושתה.** פטור דלבו אונסו דסבר שבאמת נשבע: **וכן ראה אותם אוכלים שהיה תאנים ואמר הרי הן עליכם קרבן ונמצאו.** אותן האוכלים שהיה אביו או אחיו היינו נמי נדרי שגגות שאילו היה יודע שהיה אביו או אחיו לא היה מדירן: **או שהיה אוכל עמהן.** עם אביו ועם אחיו (ג) אמרים: **כש"א הן מותרין.** אביו ואחיו בלבד ומה שעמהם אסורים דקסבר נדר שהותר מקצתו לא הותר כולו. וב"ה סברי נדר שהותר מקצתו הותר כולו. ע"כ מפי' רבינו גרשום ז"ל [1]: **גמ' תנן הכם.** בפרק ר"א אומר כו': **פותחין בשבתות וימים טובים.** שאם נדר שלא יאכל כל ימות השנה פותחין לו חרטה כך כלוס נדרא על דעת להתענות בשבתות וימים טובים אם [2] יאמר לאו: **בראשונה היו** (ד). ב"ד של ראשונים אומרים אותן הימים שבתות וי"ט מותרין וכו': **הותר כולו.** וכולן מותרין: **אמר רבה הכל מודים כו'.** אמתני' קאי. כלומר שאם ראה אותם אוכלים תאנים וענבים ואמר הרי הן עליכם קרבן [1] (כמו שאמר עליהם על כולכם אסורין) ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא הואיל ומעיקרא כלן אמר כולכם כולן אסורים ואניו ואמו מותרין דלא הוי נדר שהותר מקצתו הותר כולו הואיל ואכתי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם: **לא נחלקו אלא באומר.** תחלה בכלל הרי הם עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר הואיל ולבסוף פרטן פלוני ופלוני קסברי ב"ה דהו"ל נדר שהותר מקצתו הותר כולו וב"ש סברי כל עיקר לא אמר הותר מקצתו הותר כולו [1] [2] (הואיל ואכתי בדיבורו קמא קאי דאמר כולכם):

דכ"ע

נדרי שגגות. קונם כל הפירות שנעולם אם אכלתי ושתיתי היום ומזכר שאכל ושתה פטור שאלמלי היה יודע שאכל לא היה נודר ובע"י פיו ולבו שוין וא"א לעיל (יד:) דקאמר קונם [עיין] בשינה היום אם אישן ישן לאחר יישן היום שמא יישן לאחר ה"ד אי שכח וישן לאחר נדרי שגגות מותרין ובמזיד ליכא למיחש עד שיעבור

ורבא אמר דכולי עלמא כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר כולם מותרין לא נחלקו אלא באומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין חוץ מאבא ב"ש סברי לה [ו] כרבי מאיר דאמר תפום לשון ראשון ובית הלל סברי לה כרבי יוסי דאמר בגמר דבריו אדם נתפס איתיביה רב פפא לרבא [ז] כיצד אמר ר' עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כולו קונם שאיני נהנה לכולכם הותר אחד מהן הותרו כולם שאיני נהנה [ח] לא לזה ולזה הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון האחרון מותר ובולן אסורין בשלמא לרבה מוקים לה לרישא דאמר לזה ולזה וסיפא דאמר לכולכם אלא לדידך בשלמא רישא מוקים לה דאמר לכולכם אלא

(ב) **דכ"ע.** לא נחלקו באומר תחלה בכלל הרי זה עליכם קרבן ושוב אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר הואיל ולבסוף פרטן אפילו ב"ש מודו דכה"ג הואיל והותר מקצתו בתוך דבורו הותר כולו: **לא נחלקו.** אלא דהדר כלל דאמר כולכם אסורים חוץ מאבא: **דבים שאני סברי לה כר"מ דאמר תפום לשון ראשון.** דאזלינן בתר ההוא (ג) רובא דאמר כולכם אסורין ולא אמרי' משהותר מקצתו הותר כולו: **וב"ה סברי לה כרבי יוסי דאמר כגמר דבריו אדם נתפס.** דאמר חוץ דמתוך דבורו הותר מקצתו דאמר חוץ מאבא הותר כולו: **כיצד אמר ר"ע נדר שהותר מקצתו הותר כולו.** דזהו כב"ה. ופליגי רבנן עליה דאמרי לא הותר כולו דהיינו כבית שמאי: **שאיני נהנה לזה ולזה.** שפרטן: **הותרו כולן.** מפרש בברייתא לקמן: **בשלמא לרבה.** דאמר דבכולכם לא פליגי אלא בפלוני ופלוני לא קשיא ליה הך ברייתא דמתרץ לה לרישא כסיפא וסיפא כרישא (ד) דקתני רישא ר' עקיבא אומר הותרו כולן מיירי בהיכא דפרט שאמר שאיני נהנה לזה ולזה ולא בכולכם ור"ע הוא דאמר כב"ה והיינו דקאמר לא נחלקו אלא בהייתי אומר פלוני ופלוני אסורין ואבא מותר ופליגי רבנן עליה דר"ע דקסברי כב"ש וסיפא דסיפא דקתני כולן אסורין מוקי לה דאמר כולכם ודברי הכל היא דבכולכם אסורים לא פליגי ר"ע ורבנן כדאמרי' דכולי עלמא היכא דקאמר כולכם כולן אסורין והשתא סיפא דרישא דתני הותר הראשון הותרו כולן לא דייק אלא לסיפא דסיפא דקאמר: **אלא לדידך.** לרבה דאמר בכולכם פליגי היכי מוקמינן לה לברייתא: **בשלמא רישא.** דקתני דאמר ר' עקיבא הותר אחד מהן הותרו כולן דפליגי רבנן עליה: **מוקים לה דקאמר כולכם.** ולא (ה) אפיק אלא כדקתני ר' עקיבא וכו' ופליגי רבנן עליה דר' עקיבא כב"ה: אלא

זה את זה תופסין לשון ראשון בשאין סותרין ג"כ עושים עיקר מתחלת דבורו וכיון שתחלת דבורו מסכים עם מה שאמר בתחלת הנדר מתקיים לגבי האחרים וליכא הכא הותר מקצתו כלל דאיכא לעולם לא היה בכלל הנדר. וב"ה סברי לה כר' יוסי דאמר דכשסותרין דבריו זה את זה הולכין אחר גמר דבריו והכא נמי כשאין סותרין שיש לעשות עיקר מגמר דבריו דהיינו מה שאמר חוץ מן אבא ונמצא שיש בנדר טעות וכיון שבטל מקצתו בטל כולו: **איתיביה רב פפא לרבא וכו' בשלמא לרבה מוקי לה לרישא דאמר לזה ולזה וסיפא דאמר לכולכם.** רישא קרי תרי בני קמאי וסיפא קרינן בנא בתרייתא. והכי פירושו בשלמא לרבה מוקי להו לתרי בני קמאי במשנה דבריו הראשונים ומשום דבנא קמייתא נקט שאמר בתחלה שאני נהנה לכולכם קאמר דמוקי לה שאמר לזה ולזה כלומר דהשתא שיודע שאבא ביניהם אומר שאילו היה יודע כן מתחלה היה אומר לזה ולזה ומשום הכי לר' עקיבא אותר אחד מהן הותרו כולן כיון דאיכא תרתי טעות לגבי הא"ד וטעות בלשון לגבי האחרים ומציעתא נמי דשאיני נהנה לזה ולזה במשנה הוא אלא שהשנוי הוא הפך מן הראשון דברישא אמר בתחלה לכולכם ועכשיו הוא משנה לומר שאילו היה יודע היה אומר לזה ולזה ובמציעתא מיירי דאמר בתחלה לזה ולזה ועכשיו משנה לומר שאילו היה יודע שאבא ביניכם היה אומר כולכם מוץ מן אבא וקמשמע לן דכי האי גוונא נמי קפידא הוי ושנוי מיקרי דאיכא אינשי דקפדי כשיודעין שאביו ביניהם לומר לזה ולזה כדי שלא יהא אביהם נכלל בכלל הנדר אפילו רגע ואיכא אינשי דקפדי כשאביו ביניהם ולא לומר לזה ולזה לפי שמי שאומר לזה ולזה מאחר הרבה לבאר שלא יפרוט את אביו שמי ששומע שהוא מתחיל ואומר לזה ולזה אפשר שיבא שבוסף יזכיר את אביו ג"כ ולפיכך הוא בוחר לכבוד אביו שידיר האחרים בלשון כולכם כדי שיבאר לאלתר אין אביו נכלל. הלכך בנא קמא דברייתא קמשמע לן דבמשנה מכלל לפרט הוי שנוי וכשהותר מקצתו הותר כולו מציעתא קמשמע לן דבמשנה מפרט לכלל דהיינו שאמר בתחלה לזה ולזה ועכשיו אמר לכולכם כי האי גוונא נמי שנוי הוי והותר הראשון כלומר אחד מהן הותרו כולן וסיפא דקתני הותר האחרון האחרון מותר וכולן אסורין דאמר בתחלה בין בסוף אי נמי דאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה דכיון שהוא מעמיד דבריו הכל אחד ומשום הכי קתני דהותר האחרון כלומר האחד מהן האחרון מותר וכולן אסורין. והשתא קס"ד דראשון ואחרון לאו דוקא אלא אחד מהן קאמר: **אלא לדידך בשלמא רישא דאמר לכולכם.** דפליגי רבנן כלומר במעמיד ומשום הכי דוקא לרבי עקיבא הותר אחד מהן הותרו כולן אבל לרבנן כיון שהוא

הנדר קאי והכך תרי בני אתו לאשמועינן דבין בתחלה בין בסוף אי נמי דאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה ובין בתחלה בין בסוף לא פליגי רבנן ורישא דקתני הותר האחרון ולבסוף לזה ולזה ולא פליגי רבנן ורישא דקתני הותר מקצתו הותר כולו ומשמע דאשמעינן דבין בתחלה בין בסוף ל

אלא סיפא. דריסא דאמר לזה ולזה אותר הראשון הותרו כולן כדקתני לה ורבי עקיבא היא ולא רבנן כדקתני מילד ת"ל ומשמע דפליגי רבנן עליה: **והא אמרת.** היכא דאמר הייתי אומר פלוני ופלוני אסורין (ג) כולן מותרין. והשתא לא דייק סיפא אלא סיפא דריסא דאמר לזה ולזה אותר הראשון הותרו כולן כדקתני מאן דפליג אפילו ר"ע אבל הכא דקתני אותרו כולן רבנן פליגי עליה: **אמר ליה רבא לרב פפא ולרבה מי ניחא סיפא.** דסיפא דקתני וכולן אסורין במאי מוקים לה דאמר לכולכם הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון אלא רישא דאמר לכולכם וסיפא אכגון שתלאן זה בזה ואמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני דיקא נמי (ה) דתניא (ו) והותר האמצעי הימנו ולמטה מותרין (ז) ולמעלה אסורין איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא (ח) קונם בצל שאני טועם שהבצל רע ללב אמרו לו והלא הכופרי יפה ללב הותר בכופרי ולא בכופרי בלבד הותר אלא בכל הבצלים מעשה היה והתירו רבי מאיר בכל הבצלים מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר כל הבצלים אסורין וכופרי מותר לא באומר אילו הייתי יודע שהכופרי יפה ללב הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסורין וכופרי מותר ורבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן איתיביה רבינא לרבא (ט) רבי נתן אומר יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור ביצד נדר מן הבלבלה והיו

שהוא מעמיד דבריו הוא בלבד מותר וכולן אסורים: **אלא סיפא.** כלומר מציעתא לי דאמר לזה ולזה כלומר שבתחילה אמר לכולכם ועכשיו אומר לזה ולזה וכי קתני בברייתא לזה ולזה אדברי מרוויס קאי ר' עקיבא היא בתמיה הא במשנה אפי' רבנן מודו. וליכא למימר דכי היכי דלרבה תרי בני קמאי במשנה לרבנן נמי תרי בני קמאי במעמיד אלא דריסא כשאומר בתחלה ולבסוף כולכם ומציעתא כשאמר בתחלה ולבסוף לזה ולזה דליכא למימר הכי דבשלמא לרבה תרוייהו צריכי לאשמועינן דבין מכלל לפרט או מפרט לכלל שנוי הוי אלא לרבא דליית ליה אוקמתא אלא במעמיד תרתי במעמיד למה לי אלא ודאי ריסא במעמיד ומציעתא במשנה וכיון שכן קשיא מציעתא דהיכי קאמר דר"ע היא ולא רבנן דקתני כילד אמר ר"ע הא במשנה אפילו רבנן מודו. והוא הדין דהוה ליה לאקשויי מסיפא דקתני האחרון אותר וכולן אסורין והיכי משכחת לה לר"ע הא אמרת דאפי' מעמיד שרי אלא דכיון דמציעת' קשיא ליה לא נטר ליה עד סיפא. ונראה בעיני דהיינו טעמא דכי אמרי' בשלמא לרבה קרינא למציעתא ריסא וכי אמרינן אלא לדידך קרינן למציעתא סיפא משום דלרבה מציעתא וריסא בחד גוונא דהיינו במשנה ומשום הכי קרינן להו לתרוייהו ריסא דלדידיה ליכא אלא תרי בני בברייתא דהיינו תרי גווני קמאי במשנה וסיפא במעמיד אבל לרבא דלא אפשר לאוקמיה מציעתא דומיא דריסא במעמיד דאם כן תקשי לן תרתי במעמיד למה לי קרינן למציעתא סיפא: **אמר** [ט]**לך רבא ולרבה מי ניחא סיפא כמאי מוקים לה דאמר לכולכם.** כלומר במעמיד וכדפרישית. אי הכי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון. כלומר מ"ש ראשון ומ"ש אחרון ואמאי קרי ליה מציעתא ראשון ובסיפא אחרון הוה ליה למימר בתרוייהו הותר אחד מהם: **אלא רישא דאמר לכולכם.** כלומר בין לדידי בין לרבה רישא דאמר לכולכם: **וסיפא.** כלומר מציעתא ובתרייתא בשתלאן זה בזה וכו' אלא לדידי רישא במעמיד ולרבה במשנה: **איכיביה רב אדא לרבא וכו'.** כלומר וקשיא לרבא דאמר במעמיד פליגי ומוקי ב"ש כרבי מאיר ומדאיתיהו כר"מ משמע דר"מ נמי ס"ל כותייהו דאביי הותר וכולן אסורין ואביי הותר דא"כ ר"מ שהתיר כל הבצלים דאמר כמאן אלא דמשוס דהך מתני' תני ר"מ בהדיא ורבא הוא דאדכריה לר' מאיר אקשי ליה לרבא.

ונדין הוא דה"מ בשנויי דנהי דב"ש סברי לה כרבי מאיר [אבל רבי מאיר] לא ס"ל כותייהו אלא כב"ה ואפילו במעמיד שרי דנהי דאמר רבי מאיר תפוס לשון ראשון ה"מ כשסותר זה את זה כעולה ושלמים אבל בשאינו סותר זה באומר תוך מן אבא ס"ל דבגמר דבריו אדם נתפס אלא לפוס טעמיה דמקשה דמוקי רבי מאיר כב"ש מתרץ לה דלאו במעמיד היא אלא במשנה לרבה רבי מאיר אליבא דרבי עקיבא דהא רבה לא ס"ל דב"ש כר"מ הלכך מצינן לאוקמי לרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא ולרבא דאמר דבמהפך דבריו דברי הכל מותר קאי רבי מאיר כדברי הכל: **יש נדר שמקצתו מותר ומקצתו אסור.** גראה לי דבמקצתו מותר בלא שאלה קאמר כיון שיש טעות בעיקר הנדר שזה לא נתכוון לבטות שום לעולם: [י]**ר' עקיבא היא ופליגי רבנן עליה.** בתמיה: **אי לרבה רישא לזה ולזה ור' עקיבא.** כלומר במשנה. וסיפא דאמר כולכם וד"ה כלומר במעמיד: **לרבא רישא לזה ולזה ודברי הכל.** כלומר במשנה. וסיפא כולכם ורבנן כלומר במעמיד: ולענין הלכה קי"ל כר' עקיבא אליבא דב"ה דנדר שהותר מקצתו הותר כולו. ובפלוגתא דרבה ורבא כיון [כ]דאיכא למימר דהלכתא כרבה משום דהוה רביה דרבא ואיכא למימר דהילכתא כרבא משום דבתראה הוא נקטינן כרבה לחומרא דבמעמיד כולהון אסורין ואביי מותר ובמשנה בין מפרט לכלל ובין מכלל לפרט כולן מותרין וכן פסק הרמב"ן ז"ל. מיהו איכא מ"ד דכי אמר דבמעמיד כולן אסורים דוקא דומיא דמתני' שלא היה יודע שאביי ביניהם הלכך כיון שהוא מעמיד אין כאן נדר שהותר מקצתו לפי שאביי לא היה לעולם בכלל הנדר אבל בשכולן בכלל ונשאל על אחד מהן ומתניתין דפותחין כיון שהותר אחד מהן על ידי שאלה הותרו כולן. ואין כן דעת הרמב"ן ז"ל בהלכותיו

נדר באפי נפשיה הוא וכה"ג אמר בנזיר אמר הריני נזיר ואמר חציו הריני כמותו כו' הותר הראשון הותרו כולם הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא הותר האחרון כו': **כופרי יפה** [כ]**לב.** בגל הגדול שנתבשל כל צרכו כמו ורבעה כלב כופרי (ינמות דף נט.): **הייתי אומר כל הבצלים אסורים וכופרי מותר.** וקשה לרבה דהכא לא אתליף דבריו דמתחלה אמר כל הבצלים עליו ולבסוף אמר כולכם ולא אמר כי אמר כולכם בסוף אמרי בית שמאי משום דסברי כרבי מאיר והכא לא אמר רבי מאיר: **הייתי אומר בצל פלוני ופלוני אסור וכופרי מותר.** לרבה הרי אתליף דבריו ור"מ כר"ע רביה סבירא ליה ולרבא לדברי הכל שרי וגרס ר"מ אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן והיינו אליבא דרבא:

עין משפט נר מצוה

ל א טוש"ע י"ד סימן רכט סעיף ג:
לא ב מיי' פ"ח מהל' נדרים הל' ז סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלב סעיף ט:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' מותרין הימנו ולמעלה אסורין: (**ב**) רש"י ד"ה והא אמרת וכו' פלוני אפלוני אסורין ואבא מותר כולן מותרין והשתא לא מצי רבא לאוקמא כדברי הכל והשתא לא דייק מסיפא דסיפא אלא מסיפא דרישא דכולן אסורין ליכא: (**ג**) ד"ה אלא וכו' דלא קשיא כלל דדרישא דקתני: (**ד**) ד"ה שמאי: (**ה**) ד"ה תרץ וכו' מותר ור' מאיר:

תוספות

ולרבה מי ניחא סיפא במאי מוקים לה הרי: **הוא ראשון הדין הוא אחרון.** כלומר מ"ש ראשון ומ"ש אחרון בתרוייהו הוה ליה למימר הותרו טולן: **אלא דרישא דאמר כולכם.** והכא פליגי רבנן ור"ע דסיפא לא מפלוגתא דרבנן ור"ע אלא אפי' רבנן נמי מודו וכגון שתלאן זה בזה: **איתיביה רב אדא בר אהבה לרבא.** בכולהו פירכי גרסינן לרבא מיהו האי פירכא איתא לרבא וכ"ש לרבה כמו שפירש בע"ה: **קונם בצל שאני טועם.** משנה היא בפרק ר' אליעזר: **כופרי יפה** [כ]**לב.** על שם מקומו וכן בלב כופרי ובערוך פי' שהוא לשון כפר שהוא של כפרים: **מאי לאו דאמר אילו הייתי וכו' כל הבצלים** וכו' **והתיר ר"מ.** וקאמר לדידך דקאמרת לעיל דב"ש אפרי משום תפוס לשון ראשון וב"ש כרבי מאיר והכא בהך בריתא מתיר רבי מאיר אע"ג דבתר תפוס לשון ראשון [ולרבה אמת קשה טפי] דלדידיה אמר לעיל בכולכם אסור לב"ע והא דפריך לרבא טפי היינו משום שהיה תלמידו. ומשני לא נאמר אילו הייתי יודע הייתי אומר פלוני ופלוני ור' מאיר אליבא דרבי עקיבא ואליבא דרבנן לומר אליבא דב"ע הוא והיינו כרבא דאמר לעיל דהכל מודים באומר לזה ולזה ואליבא דרבה נמי לא אפיכא היא די"ל אליבא דרבי עקיבא אמר דוקא ולא אליבא דרבנן דהא פליגי רבנן בלזה ולזה:

גליון הש"ס

בהר"ן ד"ה לרבא רישא וכו' דאיכא למימר וכו'. עיין בר"ן דיש סוכה דף רלח וע"ש:

פירוש הרא"ש

אלא סיפא. דאמר בשעת מזרה לזה ולזה אף רבנן פליגי עליה וליכא לתרוצה לרבא דליבנא דמתני' קאי בשעת הנדר ובשעת מזרה אמר כולכם ואשמועינן דבין פרט ובין כלל בתחלה אע"ג דבשעת מזרה אמר כולכם הותרו כולם דבין לרבא תלוי כל הסיתר באותו ל' שאמר בשעת מזרה משמתא ר"ע נקט אותו ל' שהיתר הנדר תלוי בו דבשלמא לרבה דהסיתר תלוי בין בל' ראשון בין בל' אחרון זה הפליג דבריו אין להקפיד אם שנה במשנה ל' שעת הנדר או לשון המזרה: **במאי מוקי לה דאמר לכולכם.** או בשעת נדר או בשעת מזרה: **אי הכי הי דין הוא ראשון והי דין הוא אחרון.** בתמיה כיון דאמר כולכם אי זה נקרא ראשון ואי זה נקרא אחרון בלשון אחר גרס הוא דין הוא ראשון והוא דין הוא אחרון בלשון קושיא והו ראשון והו אחרון ואין תלוק ביניהם ואמאי קתני דאם הותר ראשון הותרו כולם ובאחרון קתני הוא מותר וכולן אסורים וגירסת האחרונה דייקא דשפיר אשכחן דראשון ואחרון אם אמר הייתי אומר אבא מותר וכולם אסורים הרי אביו ראשון ואם אמר כולכם אסורים מון מאבא הרי אביו אחרון אבל טעם התלוק לא ידענא: **וכיפא** בגון שתלאן זה בזה. ולא אייתי כלל בפלוגתא דב"ש וד"ע אלא מלתא אחריתי היא וכגון שאסרן על פלוני ואמ"כ אמר פלוני כפלוני ופלוני כפלוני הותר בתלאן כגון שנמצא אביו או שהותר ע"י פתח תרטה הותרו כולם שכולם נתלו בו הותר האחרון הוא מותר וכולם אסורים ולא שייך הכא לומר הותר מקצתו הותר כולו דכל חד וחד

ג) [נמלוהה ל"ל דתנן שהרי הכי תנן [קמן] סו. מיהו בפי' הרא"ש דהכא כתב בפי"ה ופיפא וכו' ודיקא נמי דקתני עלה בברייתא' דאיתר המצעי וכ"כ הרא"ש בפסקיו [קמן פרק ע סי' ה מוכח דלא היה כך גרסת בגא זו במשנה דלקמן סו.], ד) [לקמן סו.], ה) [שם]. ד) [תוספתא פ"ה], ה) ל"ל ליה, ו) מכאן שייך לדף שאמ"ו,

הגהות הגר"א

(**א**) [ר"ן] ד"ה לרבא רישא וכו' דאיכא למימר וכו'. עיין בר"ן דיש סוכה דף רלח וע"ש:

בנות שוח. בנות שבע: **הייתי אומר תאנים שחורות ולבנות אסורין.** דהיינו פלוגי ופלוגי ובנות שוח מותרות דהיינו נמי מין תאנים. והיינו נדר שהותר מקצתו ומקצתו אסור דתאנים אסורות ובנות שוח מותרות: **ורבי עקיבא היא.** כדקתני עד שבא ר' עקיבא ולימד וכו': **ופליגי רבנן עליה.** דאמרי הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות. וקשיא לרבא דאמר דכולו עלמא היכא דאמר פלוגי ופלוגי אסורין ואבא מותר דכולן מותרין דברי הכל: תריץ לה **באומר הייתי אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות.** היינו דומיא דכולכם אסורין חוץ מאבא דפליגי ור' עקיבא היא ולא רבנן: **נדר מחמשה בני אדם הותר מ' מהן.** כגון דאמר פלוגי ופלוגי אסורין ופלוגי מותר הותרו כולן: **חוץ מאחד מהם.** דהיינו דומיא דכולכם אסורין חוץ מאבא דפליגי ור' עקיבא היא וכולן אסורין. והכי איכא למשמע מינה דהך סיפא (ה) בכולכם קמיירי מדקתני חוץ משמע דאמר כולכם ומדסיפא קמיירי בכולכם לא פליגי אלא בזה וזה: **רישא.** דקתני הותר לאחד מהן הותרו כולן ר' עקיבא היא ולא רבנן דלרבי עקיבא נדר שהותר מקצתו הותר כולו: **וסיפא.** דקתני הוא מותר והן אסורין דברי הכל היא (ב) והכא נמי קאמר רבא דבכולכם כולן אסורות דברי הכל (היא): **ואי לרבא.** (ג) אמר זה וזה דברי הכל מותר ובכולכם פליגי רישא דקמיירי בזה וזה דברי הכל דהכי נמי אמר לזה וזה ד"ה מותר וסיפא הוא מותר והן אסורין רבנן היא דרבא לטעמיה דאמר בכולכם פליגי ורבנן אוסרים. מ"מ בין לרבא בין לרבה רישא בזה וזה וסיפא בכולכם: **מתני' ואלה הוא.** המדיר: **גמ' דאתפים זכוותא.** שהבית שטרי זכותיו לב"ד והיה צריך לחזור לביתו: **ואמר.** לב"ד ולבעל דינו אי לא אתינא וכו': **ולנערה לא תעשה דבר.** משום דאנוסה היא: **וכי תימא קטלא שאני.** דגבי קטלא חס רחמנא עלה כי אגיסה אבל בשאר אונסין דליכא חיוב קטלא לא מפטר משום אונס: **והתנן וכו'.** ופטור: **ולרבא.** דאמר אונס הוא ופטור: **מאי שנא מהא דתנן וכו'.** דכי מת בתוך שנים עשר חודש דאע"ג דאנסיה מיתה הוי גט ופטורה מן היבום: **אמרי.** משום דכי הוי גט אע"פ שמת בתוך הזמן: דאי

והיו בה בנות שוח ואמר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה לא הייתי נודר הכלכלה אסורה בנות שוח מותרות עד שבא ר' עקיבא ולימד נדר שהותר מקצתו הותר כולו מאי לאו דאמר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה הייתי אומר שחורות ולבנות אסורות בנות שוח מותרות ור' עקיבא היא ופליגי רבנן לא באומר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה הייתי אומר כל הכלכלה אסורה ובנות שוח מותרות מאן תנא להא דתנו רבנן נדר מחמשה בני אדם כאחד הותר לאחד מהם הותרו כולן חוץ מאחד מהן הוא מותר והן אסורין אי לרבה רישא רבי עקיבא וסיפא דברי הכל אי לרבא סיפא רבנן ורישא דברי הכל: מתני' (ו) נדרי אונסין (א) הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין: גמ' ההוא גברא דאתפים זכוותא בבי דינא ואמר אי לא אתינא עד תלתין יומין ליבטלון הני זכוותאי איתנים ולא אתא אמר רב הונא בטיל זכוותיה אמר ליה (ב) רבא (ג) אנוס הוא (ד) ואנוס רחמנא (ה) פטריה דכתיב (ו) ולנערה לא תעשה דבר וכי תימא קטלא שאני והתנן נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וחלה הוא או שחלה בנו או שעיכבו נהר הרי אלו נדרי אונסין (ז) ולרבא מאי שנא מהא דתנן (ח) ה"ז גיטיך מעכשיו אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש הרי זה גט אמאי והא מינס איתנים אמרי דלמא שאני התם

בהלכותיו שהוא סובר דאפי' כה"ג לא אמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא במשנה אבל במעמיד לא. וכדבריו נ"ל להכריע דאם איתא דמתני' דפותחין כיון דימים טובים מותרים ע"י שאלה אפי' מעמיד הרי הוא כמשנה מ"כ כי אמר רבא דהכל מודים דבמשנה כולן מותרים אפלוגתא דב"ש וב"ה בלחוד קאי ולאו אפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן דהא אמרינן במתניתין דפותחין אפילו מעמיד כמשנה הוא ופליגי רבנן ומי הכי מאי קמקשי ליה רבינא לרבא ממתניתין דכלכלה דרבי עקיבא היא ופליגי רבנן ליתא ליה אין ה"נ דהא לדידיה ולאי רבנן דפותחין לית להו אפילו במשנה נדר שהותר מקצתו הותר כולו דאי לית להו במשנה לגבי מתני' דפותחין הוה להו למסרי אפי' במעמיד דהא אמר דמעמיד דפותחין במשנה כמתניתין דתאנים אלא ודאי רבא אפלוגתא דב"ש וב"ה בלחודא קאי ולאו אפלוגתא דפותחין דרבי עקיבא אפילו אמשנה פליג ואי הכי מאי קא מקשה לרבא ר' עקיבא היא ופליגי רבנן ליתא ליה אין ה"נ אלא ודאי מתני' דפותחין כמתני' דתאני' למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ומש"ה כי קאמר רבא דבמשנה הכל מודים דכולן מותרין אפלוגתא דרבנן ורבי עקיבא נמי קאי ומשום הכי פריך ליה רבינא שפיר כנ"ל: **וכתב עוד** הרמב"ן ז"ל דאפי' במשנה דוקא בנדר שהותר ע"י פתח שדומה קצת לנדרי טעות וכיון שיש טעות בנדר בטל כולו אבל המיריהו בחרטה אין כל הנדר ניתר אלא מה שהוא מתחרט בו בלבד. אבל בתוספות כתבו דאפילו ניתר בחרטה כיון דחכם עוקר הנדר מעיקרו מכיון שהותר מקצתו הותר כולו ודאמר הותר מקצתו הותר כולו דווקא בשכללם כולם כגון דאמר כולכם או זה וזה דו"ו אבל אם אמר זה הותר אחד מהן הוא מותר וכולן אסורים דכמ"ד קונס לכל אחד ואחד דמי וכדמוכח בפרק האיש מקדש (קדושין מו.) גבי בזו ובזו ובפרק שבועת הפקדון (שבועות לח.) גבי שבועה לא לך לא לך. ודוקא בהתרת חכם הוא דאמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו לפי שחכם עוקר הנדר מעיקרו אבל בהיתר חרם או נידוי אם החרי' או נידה י' בני אדם והותר אחד מהן הוא מותר וכולן אסורים. וכן הדין בהפרת בעל דקי"ל (ט) בעל מיגז גייז: **מתני' נדרי אונסין הדירו חבירו שיאכל אצלו וכו' או שחלה בנו.** כלומר נדרי אונסין לפי שלא עלה [על לב] מדיר להדירו אם יאחר לו כך הכא נמי גבי מתפיס זכותיה נימא דלא עלה על דעתו לדיבטלן זכותיה כל היכא דלא מצי למיתי. ורב הונא דלא שני ליה מידי משמע דלא חש לפרכיה משום דהתם לא ה"ל למידי לאתנויי דמאי איכפת ליה אבל הכא כיון דה"ל לאתנויי ולא אתני מיהו דאפסיד אנפשיה: **דלמא שאני הכא דאי הוי ידע דמאית מן אלהר גמר ויהיב גיטא.** שהרי לא נתן לה גט אלא משום דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם וכ"ש דאי ידע דמאית גמר ומגרשה כי היכי דלא תיפול קמי יבם: (י) **ודלמא אונסא דמגלי שאני.** כלומר דכיון דשכיח טובא ה"ל לאתנויי. וה"ה דה"מ לאנויי דהכא היינו טעמא משום דאין בגיטין משום צנועות ומשום פרוצות כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף ג:) אלא דלפום טעמיה דמקשה דס"ל דיש טענת אונס בגיטין משני לה: **ולרב הונא מכדי אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא.** דאמאי גברא לא אתפיס זכותיה אלא משום דסמיך אדעתי' דליתי וכל כה"ג אפילו בלא אונס לא קני. אע"ג דרב הונא אמר בב"מ (דף סו.) דאסמכתא קניא קיס ליה להש"ס דהדר ביה רב הונא כדהדר ביה רב נחמן התם דמניומי אהדריה. **שאני הכא דמתפסן זכותיה.** שכיון שילאו מרשותו והתפיסן ביד ב"ד ליכא אסמכתא: **והשלים שטרו.** שנתנו ביד שלים. רבי יוסי אומר יתן דס"ל אסמכתא קניא רבי יהודה אומר לא יתן דסבירא לי' אסמכתא לא קניא: **שאני הכא דאמר ליבטלן זכותי.** כלומר שהוא מוחל כל כח וזכות שיש לו באותן שטרות דליון

וכשמעמתין מדמה ליה לגיטין וי"ל דמיירי באונס דלא שביח כלל וא"א מ"כ דמיירי באונס דלא שביח כלל מאי טעמייה דרב הונא דאמר דליבטלן זכותיה והא אונס דלא שביח כלל לא מיבעי לאתנויי כדמוכח בגיטין פרק מי שאחזו (דף פג.) גבי נפל מן הגג וי"ל דשאני הכא דאמר ליבטלן זכוותיה משום שמודה שהשטר פסול לכך אמר ליבטלן זכוותיה אפי' באונס דלא שביח דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי והא מודה שראיותיו שקר הן שהרי אינו מוחל לו שום דבר אלא מטעם הודאה: ולרבה מ"ש **מהא** דתנן. וא"ת מאפריך לרבה ממ"ד דגיטין תקשה ליה ממ"ד נדרים אמם דגיטין בלא רבה וי"ל דפשיטא דנדרים שאני דרחוי לתקל בהם יותר

ככל ד' נדרים דמתני' שהמיר חכמים ומהאי טעמא ניחא דלא קשה ממתני' דנדרים לרב הונא אלא לרבה דמדמי ליה אהדדי מש"ה פריך מאי שנא מהא דתנן:

לב א מיי' פ"ג מהל' שבועות הל' ו ופ"ד מהל' נדרים הל' ו סמג לאוין רמח רמב טור ש"ע י"ד סימן רלב סעיף יב:

לג ב מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה י ופי"ח מהל' מכירה הלכה יג יד סמג עשין פב לד טוש"ע מ"מ סי' כא וסימן נה סעי' א וסימן רז סעיף טו:

ג מיי' פ"ה מהל' יסודה"ת הל' ד ופ"א מהל' מיפוי"כ הל' ט טור אה"ע סי' כ:

לד ד מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' י"א סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמד סעיף ג:

תוספות

לא באומר אילו הייתי יודע שבנות שוח בתוכה הייתי אומר כל הכלכלה אסורה וכו'. וא"ת מ"ש גבי כלל דס"ד דמקשה שאמר הייתי אומר כל הנכלים וגבי כלכלה ס"ד דמשמעינן דאמר שחורות וכל חד דמייר לזה ולזה וי"ל דגבי כלל משמע כלל קמתמה ולכך משמע כל הנכלים אבל גבי כלכלה לא אמר כל הכלכלה אלא כלכלה בלא כל והרי לא נדר מן הכלכלה עצמה שאינה ראויה לאכילה אלא ממה שבתוכה נדר ולכך ס"ד דאמר הייתי אומר תאנים שחורות וכו' ואיתא דגרסי בגרייתא לא הייתי נודר אלא משאר כלכלה והשתא ניחא דמשאר משמע קצת שמפרש תאנים שחורות ולבנות וכו': **אי** לרבה רישא ברבי עקיבא יבו'. דנדר מ' מחמשה משמע שהיה מותר והוקל עד ממשה והיינו דאמר פלוגי ופלוגי ואמזרה קאי שקאמר בסוף הייתי אומר פלוגי ופלוגי וסיפא דקתני חוץ מאחד מהם היינו שהותר בלשון זה שאמר בסוף הייתי אומר כולכם חוץ מאביי ולכך קאמר דלרבה הוי רישא כר"ע דווקא ושרי בפלוגי ופלוגי וסיפא דאסר בכולכם חוץ מאביי מיקומקמא ואפילו לדברי הכל דלרבא רישא דברי הכל כדקתני איהו לגבי הכל מודים בפלוגי ופלוגי וסיפא רבנן דווקא דאסרי בכולכם ורבי עקיבא שרי והלכך לדידיה רבנן קתני לה: זכוותיה בבי דינא. שטר זכות: **והא אונס רחמנא פטריה.** וה"נ לא הוקרך להתנות עליו דדבר פשוט הוא: **וכי תימא קטלא שאני.** אבל הכא לענוס הוי פושע ממה שלא התנה להוציא אונס מן הכלל הא מנן אלו הן נדרי אונסין ולא אמרינן איכעי לאתנויי הכא נמי לא שנא ומ"מ בשאר אונס מיירי הא באונסא דשכיח איכעי ליה לאתנויי אי נמי אונס דשכיח ולא שכיח הא נמי איכעי לאתנויי ולא אתני כדמוכח בתוספות גבי גט

(ה) לעיל כד., ב) [ל"ל רבה וכ"ל ברבה אנפס], ג) [ב"ק כח: ע"ז נד.], ד) [ל"ל ולרבה], ה) גיטין כט: עי' כתובות ב: ע"ז לו., ו) [מיר כב.], ז) מכאן שיך לע"ב.

תורה אור השלם

1. וְלַנֹּעַר לֹא תַעֲשֶׂה דָּבָר אֵין לַנַּעַר חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה:

דברים כב כו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מון מאחד וכו' דבכולכם קמיירי: (ב) ד"ה וסיפא וכו' והכי נמי קאמר: (ג) ד"ה ואי לרבא דאמר לזה:

מוסף רש"י

בנות שוח. מפרש במס' ע"ז (יד.) תאיני חיוורתא (ר"ה טו:).

פירוש הרא"ש

בנות שוח. תאנים טובים הם: **הייתי אומר תאנים** שחורות ולבנות אסורות ובנות שוח מותרות. וקשה לרבא דהכא אפי' רבנן אמרי: לרבה רישא ר"ע ובהחליף דבריו וסיפא ד"ה ובכלא החליף ורש' ד"ה לא משכחת לה לרבנן אמרי בכל ענין: **לרבא רישא** ד"ה. וכלא אמר כולכם בשעת חזרה וסיפא רבנן ובאמר כולכם בשעת חזרה אבל סיפא ד"ה לא משכחת לה דר"ע שרי בכל ענין: **מתני' נדרי אונסים חלה הוא או שחלה בנו** וכו'. דמעיקרא לא היה בדעתו שיחול הנדר אם יעכבנו אונס והדרים שבלב כי הלי דמוכחי וידעי לכל הויין דברים: **גמ' דאתפים** זכוותיה בו'. מפר כחו וזכויותיו ליד ב"ד ע"מ שאם לא יבא לזמן ב"ד שיהיו בעלים ומחל על כל זכות שהיה לו בהם: **וכי תימא קטלא שאני.** דכתיב ופשעו העדה והצילו העדה וגו' קטלא מדלי דאמי ממילא ולא מסתבר לענות על האונס כדאון אבל זה שהתנה ולא פירש בלא עכבת אונס גמר ואתני בכל ענין: **הרי אלו נדרי אונסין.** אלמא אונס מעכב כל דבר ור"ה סובר ודאי בנדר בעינן דפיו ולבו שוין ולא היה בדעתו לידור אם יעכבנו אונס אבל בממון לא אזלינן בתר מחשבת לבו אי לא אתני בפירוש בלא עכבת אונס אין אונס מבטל התנאי: